

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

Лексикографията в началото на ХХІ в.

Доклади

от Седмата международна конференция
по лексикография и лексикология

(София, 15 – 16 октомври 2015 г.)

Издателство на БАН
„Проф. Марин Дринов“

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE
“PROF. LYUBOMIR ANDREYCHIN”

Lexicography at the Beginning of 21st Century

Proceedings of the Seventh International Conference
on Lexicography and Lexicology
(Sofia, October 15th – 16th, 2015)

Edited by
Diana Blagoeva, Siya Kolkovska

Sofia • 2016
Prof. Marin Drinov Publishing House
of Bulgarian Academy of Sciences

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
„ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

Лексикографията в началото на ХХІ в.

Доклади от Седмата международна конференция
по лексикография и лексикология
(София, 15 – 16 октомври 2015 г.)

Съставители
Диана Благоева, Сия Колковска

София • 2016

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

Сборникът включва доклади, изнесени по време на Седмата международна конференция по лексикография и лексикология (София, Институт за български език, 2015). В светлината на съвременните тенденции и подходи в лингвистиката се разглежда широк кръг проблеми, свързани с лексикографията, лексикологията, фразеологията, терминологията, лингвокултурологията и други научни области.

Редакционна колегия:

проф. д-р Диана Благоева (отговорен редактор)

проф. д.ф.н. Стефана Калдиева-Захариева

проф. д-р Светла Коева

проф. д-р Сия Колковска

гл. ас. д-р Атанаска Атанасова

гл. ас. д-р Надежда Костова

Рецензенти:

проф. д-р Йовка Тишева

доц. д-р Мария Китанова

Отговорност за съдържанието на статиите носят техните автори.

© Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН, 2016

© Константин Атанасов Жеков, художник на корицата, 2016

© Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2016

ISBN 978-954-322-875-1

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	12
Пленарни доклади	15
<i>Емилия Пернишка</i> . Развитие и облик на българската лексикология през последните 70 години (кратък обзор)	17
<i>Лилия Крумова-Цветкова</i> . За диахронията в синхронното описание на съвременната българска лексика (въз основа на „Българска лексикология“, 2013 г.)	30
<i>Маргарита Чернышева</i> . Опыт работы со славянскими переводами с греческого языка в <i>Словаре русского языка XI – XVII вв.</i>	38
<i>Мария Чоролеева</i> . Българската лексикография и класификацията на речниците ...	49
<i>Василка Радева</i> . Тълковният речник – традиция и развойни тенденции в лексикографията.....	55
<i>Мария Попова</i> . За някои видове терминографски параметри	70
Лексикография	79
<i>Vít Michalec</i> . K problematice autonomnosti hesel v přípravovaném <i>Akademickém slovníku současné češtiny</i>	81
<i>Цветанка Аврамова</i> . Деминутивите като речникови единици	89
<i>Николай Паскалев</i> . Умалителните глаголи и представянето им в <i>Речника на българския език</i>	98
<i>Милен Томов</i> . Функционални и структурни особености на правописния речник ..	103
<i>Мария Кошкова</i> . Маскулинизацията на съществителни имена като лексикографски проблем.....	110
<i>Ана Миленковић</i> . О лексикографском опису глагола којима се означавају осећања у савременом српском језику	119
<i>Вања Миљковић</i> . Дистрибутивност и глаголска префиксација у теорији и српској и хрватској лексикографској пракси	129
<i>Неля Иванова</i> . Полипрефиксалните глаголи в узуса и словообразователните речници в българския и руския език	142
<i>Grzegorz Szpila</i> . Anglicisms in recent Sorbian dictionaries	151
<i>Daniela Majchrákáva</i> . Lexicographical treatment of Slovak adjective-noun collocations	159
<i>Мая Влахова-Ангелова</i> . Собствените имена в лингвистичните речници – тенденции в съвременната лексикографска практика	167

<i>Надежда Делева. О проекте создания серии учебных русско-болгарских словарей лексических аналогов.....</i>	178
<i>Лариса Шестакова. Словари поэтического языка в русской авторской лексикографии</i>	185
<i>Вероника Катермина. Лингвокультурный потенциал лексикографии как науки....</i>	192
<i>Ольга Черемська. Проблеми кодифікації української мови в лексикографічній діяльності Харківської філологічної школи (20 – 30 рр. XX ст.)</i>	199
<i>Валерий Будейко. Азбучные тропы в грамматологическом словаре русского литературного языка XIX – XXI вв.</i>	210
<i>Марияна Витанова. Диалектната лексика и речниците</i>	219
<i>Флер Гилемшин. Тематический словарь ориентализмов в русских и болгарских переводах арабских сказок Тысяча и одна ночь</i>	226
Лексикология	231
<i>Палмира Легурска. Полисемия и лингвистичен анализ</i>	233
<i>Ангел Г. Ангелов. Лексикалният компонент в социолингвистичната компетентност: народна етимология и народна дезамбигуация</i>	241
<i>Максим Стаменов. За женския език – универсалии и културна специфика</i>	254
<i>Цветелина Георгиева. За т.нар. „семантични особености“ при роднинските названия</i>	267
<i>Атанаска Атанасова. Типове антоними при производните префигирани глаголи</i>	275
<i>Dariya Pavlešen. Kreiranje novih priča kroz mitologizaciju životinja u djelima O. Irvaneca</i>	283
<i>Руси Русев. Лексикална структура на лирическият текст и поетическата енергия на художественото слово</i>	289
Фразеология и фразеогрaфия	299
<i>Анастасия Петрова. Фразеологичната семантика и културно-дискурсивното пространство – възможности на корпусното изследване</i>	301
<i>Стефана Калдиева-Захариева. За скритото и неприкритото от мрака на човешката същност</i>	313
<i>Стефка Георгиева. Националните образи в огледалото на езиковите образи</i>	333
<i>Йовка Дапчева. Фразеологичните символи като принадлежност към езика и духовната култура</i>	342
<i>Мария Жерева. Символи и мними символи в семантиката на фразеологизмите ...</i>	350
<i>Емилия Недкова. Някои образни и семантични паралели между български и сръбски фразеологизми с компоненти фитоними за характеризиране на човешки качества</i>	356
<i>Ana Dugandžić. Somatski frazemi s komponentom oko/oko u hrvatskom i ukrajinskom jeziku</i>	363
<i>Галина Молхова. Соматични фразеологизми, представящи концептуалното поле на емоциите в българския и английския език</i>	371
<i>Жана Кръстева. Устойчиви сравнения с интензифициращ характер в българския и френския език</i>	379

<i>Радостина Захариева.</i> Хитростта, лъжата и измамата в огледалото на идиоматиката	389
<i>Валентина Венкова.</i> Имена на птици в пословици, поговорки и фразеологизми ..	405
<i>Наталія Венжинович.</i> Відтворення особливостей менталітету українців у фразеології української мови	412
<i>Светлана Шулежкова.</i> Тексты апракосных евангелий X – XI вв. как источники для фразеологического словаря общелитературного языка славян Средневековья	418
<i>Луиза Байрамова.</i> „Здоровье“ – „болезнь“: полилингвальный фразеологический аксиологический словарь русского, болгарского, французского языков	426
<i>Joanna Szerszunowicz.</i> Recent phraseological borrowings in monolingual lexicographic description	435
<i>Anita Hrnjak.</i> Rodna informacija u frazeološkom rječniku (na primjeru hrvatskog i ruskog jezika)	442
<i>Михаела Кузмова.</i> Към въпроса за стилистичните особености на фразеологизмите в българския език и тяхното фразеографско представяне	451
Неология и неография	459
<i>Ирина Платонова.</i> За процесите на адаптация и интеграция на новите англицизми (и интернационализми с английски произход) в българския език	461
<i>Бойка Недева.</i> Морфологична адаптация на съществителните, възприети от английски, във финансово-икономическата португалска и българска лексика...	469
<i>Диана Благоева, Сия Колковска.</i> За една словообразователна иновация в българския език (в славянски контекст)	484
<i>Ванина Сумрова.</i> Неофеминативите в българския език – фактори за появата им ..	491
<i>Валерий Мокленко.</i> Русские лихие девяностые в лексикографическом зеркале	498
<i>Валентина Бонджолова.</i> Оказионализмите и тяхното лексикографско отразяване	516
<i>Joanna Satola-Staškowiak.</i> Współczesna polsko-bułgarska i bułgarsko-polska leksykografia (na podstawie prac nad Słownikiem polsko-bułgarskich neologizmów)	523
<i>Надежда Костова.</i> Лексикографско представяне на глаголните неологизми.....	531
<i>Божана Нишева.</i> Речниците на неологизмите и съпоставителното описание на съвременната лексикална динамика (върху български и чешки езиков материал)	538
<i>Димитър Колев.</i> Лексикографско отразяване на новата лексика от областта на спорта в българския и чешкия език	547
Терминология и терминография	551
<i>Владимир Паринов.</i> Историческая обусловленность прагматики медицинских терминов	553
<i>Ольга Дьолог.</i> Особливості використання слів англійського походження в сучасній українській економічній термінології	557

<i>Валентина Георгиева. За особеностите на специализирания английски език на НАТО (през погледа на българските миротворци)</i>	569
<i>Кристияна Симеонова. За някои случаи на синонимия в съвременната българска политическа терминология</i>	581
<i>Екатерина Петкова. Представяне на вътрешносистемните отношения в терминологията в различни видове електронни терминологични ресурси</i>	591
<i>Маркс Попов, Катя Исса. Автономна терминологична система. Формиране на словника на терминосистемата</i>	599
Историческа лексикология и историческа лексикография	609
<i>Марияна Цибранска-Костова. Лексикални проучвания върху славянските текстове на светското право: залози и заложни отношения</i>	611
<i>Елка Мирчева. Свое и чуждо в изграждането на литургическата терминология в старобългарския книжовен език</i>	619
<i>Яна Пенкова. Семантика неопределенных местоимений на <i>нибудь</i> в руском языке XV – XVII вв. и проблема их лексикографического описания</i>	626
<i>Елена Генералова. Словарь обиходного русского языка Московской Руси XVI – XVII вв.: история создания, практика составления, перспективы развития</i>	633
<i>Татяна Илиева. Хетеросемията в старобългарския и съвременния български език – проблеми на лексикографското описание</i>	640
<i>Александър Шапошников. Этимологический словарь скифского языка</i>	648
<i>Христина Дейкова. Към българската диалектна етимология (Из практиката в „Българския етимологичен речник“)</i>	656
Съпоставително езикознание	663
<i>Емилия Македонска. Nomina actoris със суфикс -ař/-ař и -ar (-яp) в чешки и български език</i>	665
<i>Силвия Михайлеску. Съгласуването на глаголните времена в сложните съставни изречения с подчинено обстоятелствено изречение за време в румънския език в съпоставка с българския език</i>	670
Компютърна лингвистика. Корпусна лингвистика	679
<i>Ивелина Стоянова, Светлозара Лесева, Светла Коева. Автоматично разпознаване на неологизми в българския език</i>	681
<i>Мария Тодорова, Ивелина Стоянова, Светлозара Лесева. Лингвистично описание и компютърна обработка на съставни именуванни същности в българския език</i>	689
<i>Petya Osenova. Modeling valence frames in Bulgarian: corpus vs. Grammar approach</i>	697

Лингвокултурология. Социолингвистика	705
<i>Румяна Петрова. По въпроса за отраслите и разделите в лингвокултурологията .</i>	<i>707</i>
<i>Фанира Самигулина. Специфика динамики семантики лексики со значением эмоции в русской лингвокультуре</i>	<i>717</i>
<i>Вера Гливинская. Мир славянского зарубежья</i>	<i>726</i>
<i>Вікторія Сухенко. Мова і суспільство: взаємодія і розвиток</i>	<i>734</i>
 Дialeктология	 743
<i>Илияна Гаравалова. За някои семантични паралели при съществителните с основно значение ‘овчар’ и техните производни в славянските езици</i>	<i>745</i>
<i>Георги Митринов. Из лексиката на говора на с. Савяк, Сярско</i>	<i>762</i>

ДИСТРИБУТИВНОСТ И ГЛАГОЛСКА ПРЕФИКСАЦИЈА У ТЕОРИЈИ И СРПСКОЈ И ХРВАТСКОЈ ЛЕКСИКОГРАФСКОЈ ПРАКСИ¹

Abstract: In this paper we dealt with the prefixed verbs with distributive meaning in contemporary Serbian and Croatian languages. In the Serbian and Croatian word formation literature this meaning is often related with two verb prefixes *po-* and *iz-*, but there is also a small set of distributives with the prefix *raz-*. First, we tried to define precisely the range of distributives on the morphological and semantic grounds. We argued that prefixed verb could be considered as distributive if its derivational base labels action which has several spatially distinguished realizations. This kind of definition covers the distributives with obligatory plural argument as well as the distributives which denote action that took place on the different spots in the same space (cf. *pootvarati sve prozore* “to open all windows” and *izljubiti nekome lice* „to kiss someone all over their face“). We found that there are several types of cognitive generalizations that could explain how the prefixes *po-*, *iz-* and *raz-*, all of which primarily denote some kind of physical experience, develop distributive meaning. The first generalization is from the MATTER to the GROUP ENTITY, the second is from the SURFACE to the GROUP ENTITY, and the last from the DIFFUSE TRACE OF MATTER to the GROUP ENTITY.

Keywords: prefixation, distributive meaning, cognitive linguistics, Serbian language, Croatian language

Познато је да предикатске конструкције са плуралним именичким конституентом могу имати колективну или дистрибутивну интерпретацију. Под првом се подразумева да ентитети означени именичким конституентом заједнички учествују у ситуацији именованој предикатом. Дистрибутивна интерпретација пак упућује на то да предикат именује оделите реализације, односно да је сваки ентитет ангажован у засебној инстанци истоврсне ситуације. О синтаксичким, семантичким и прагматичким факторима који утичу на одабир једне од ових двеју интерпретација писали су В. Станојевић и Т. Ашић (Станојевић, Ашић 2006). За нас је у овом раду пак битна чињеница да се у српском, као и у другим варијантама некадашњег српскохрватског језика, дистрибутивност може изразити и синтетички – одговарајућим префиксираним глаголом (уп. синтаксички конструисану дистрибутивност *Дечак је отворио све прозоре* и њену лексички кодирану форму – *поотварати*). Ми ћемо

¹ Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

се у овом раду бавити управо таквим префиксираним глаголима. Размотрићемо шта је о њима речено у српској и хрватској дериватолошкој литератури, а потом ћемо покушати да питање мотивисаности дистрибутивног значења одговарајућих глаголских префикса осветлимо из когнитивнолингвистичког угла. Грађа за ово истраживање је екскерпирана из *Речника српскохрватског књижевног језика* Матице српске, а потом проверавана и употпуњавана консултовањем великог Речника САНУ и *Хрватског енциклопедијског рјечника*. У грађи су се, поред тога, нашли и примери забележени у свакодневној комуникацији. За префиксиране глаголе са дистрибутивним значењем користићемо термин *дистрибутиви*, док ћемо плурални конституент тих глагола (субјекат или објекат: *поотварати прозоре*, *они су се поразбољевали*) означити термином *дистрибуент*.

1. Дистрибутивни глаголи – семантика, деривација и синтакса

Термин *дистрибутивност* није нов у србистичкој и кроатистичкој дериватологији. Налазимо га још у студији Ђ. Грубора о глаголској аспектологији, из 1953. Овај аутор све глаголе дели на две основне групе – развојне (Р) глаголе и глаголе стања (С). Пишући о Р-глаголима, Грубор успоставља три класификациона низа – један претежно морфолошки (тзв. *раздиоба по начину састављања у парове*) и два семантичка (тзв. *раздиоба по количини извршености перфективне радње* и *раздиоба по врсти радње*). У првој групи, Грубор разматра првенствено морфолошке односе видских парова – да ли се перфективни изводи од простог или сложеног имперфективног и да ли тај имперфективни има наспрам себе и прост перфективни глагол. Посебну групу у тој класификацији чине *дистрибутивни глаголи*, за које Грубор каже да се изводе од сложеног имперфективног префиксима *по-*, *из-* и *поиз-*. Иако је очигледно реч о семантичкој категорији, Грубор не наводи прецизну дефиницију дистрибутивности, закључујући да је такав перфективни глагол „очито свагда дистрибутиван, итеративан, плуралан, никад само дуративан, сингуларан“ (Грубор 1953: 71). Укрштањем ове категорије са семантичком поделом по количини извршености перфективне радње, Грубор добија седам варијанти дистрибутивног значења²: пантивне (као *поистрпавати*, *поиспреписивати*), инкоативне (као *поотрчавати*, *попочињати*), финитне (као *подограђивати*, *подотрчавати*), деминутивне (као *попозвиждати*), аугментативне (као *поиспреједати се*) и мејоративне дистрибутиве (као *понадвикивати се*, *поиспобеђивати*). Многи од Груборових примера нису потврђени у расположивом лексикографском корпусу, али се може очекивати да ће се бар неки са префиксом *по-* наћи у новим томовима Речника САНУ.

² У Груборовом попису се, заправо, налази свих осам категорија које претдвја његов нацрт, али пишући о тотивним дистрибутивима, сам Грубор констатује да они не постоје, и да сви глаголи које ту помиње спадају у претходну групу (пантивне глаголе).

Пажњу посебно привлачи Грубова констатација да дистрибутивност није компатибилна са тотивношћу (Грубор 1953: 73). Терминима *пантивно* и *тотивно* овај аутор обележава однос између, рецимо, *исплетсти чарану* и *испећи хлеб*. Таква диференцијација је, очигледо, утемељена на разиковању квантитативног и квалитативног развоја ситуације: док је напредак у плетењу чарапе количинске природе (све већи и већи део чарапе је исплетен), печење хлеба подразумева квалитативни напредак (хлеб је, у целини, све печенији). Грубор иде и корак даље, тврдећи да су, заправо, сви дистрибутиви пантиви у односу на своју имперфективну основу, а да семантика финитности, мејоративности и сл. постаје видљива тек када се упореде са одговарајућим не-префиксираним имперфективним глаголом (*поотрчати* је пантивно наспрам *отрчати*, а, као и *отрчати*, инхоативно наспрам *трчати*). У тој тврдњи се, заправо, јасно манифестује идеја о етапној природи дистрибутивних догађаја – рецимо, *поотварати* = отворити један + отворити други... + отворити последњи, *поотрчавати* = први је отрчао + други је отрчао... + последњи је отрчао. Ипак, да је то заиста тако, искази са множинским субјектом и објектско-дистрибутивним предикатом имали би само интерпретацију у смислу узастопности. Међутим, исказ *Деца су поотварала прозоре* не казује нам, сам по себи, да ли је отворан један по један прозор или су сви прозори отворени у исто време³, баш као што нам ни субјектаско-дистрибутивни исказ *Деца су поотрчавала* не говори ништа о хронолошком устројству појединачних *отрчавања*. Са друге стране, типична пантивност, као у примеру *исплетсти чарану*, несумњиво подразумева јасан количинско-етапни развој. У том смислу, иако је јасно да дистрибутивни глаголи не могу бити тотивни, изгледа да дистрибутивност сама за себе не носи информацију о пантивности. Другим речима, дистрибутивност подразумева да је исцрпљена могућност квантитативног развоја, али она сама не имплицира да је квантитативни развој уопште постојао. Дистрибутивима би, стога, најбоље пристајало одређење *развојно неутралних ситуација*.

О дистрибутивности је писано и у новијим дериватолошким студијама које се баве префиксима у српском и хрватском језику. Клајн тако експлицитно помиње дистрибутивност разматрајући значења префикса *из-* (Клајн 2002: 256) и префикса *по-* (Клајн 2002: 266). Исте префиксе за творбу дистрибутивних глагола налазимо и код Бабића (Бабић 2002: 537). Тошовић (2009: 76) пак наводи још и *раз-* и *пре-*. Иако примери којима Тошовић поткрепљује тврдњу да је *пре-* дистрибутивно заиста садрже објекте у множини – *Марсел прекопа леје; преорати своја поља; када су пресушили бунари* (Тошовић 2009: 88), треба приметити да се исти глаголи у истом значењу могу употребити и

³ Наше разумевање стварности нам сугерише да је друга интерпретација вероватнија. Међутим, ако је прозора било више него деце – неки прозори су несумњиво отворени касније од других.

са сингуларним објектом: *прекопати леју, преорати поље, када је пресушио бунар*, што говори у прилог томе да је дистрибутивност у тим примерима синтаксичка, а не лексичка значењска категорија.⁴ Дистрибутиве као *разбацати* и *расељавати* не сматрамо упитним, али примери као *размазати, размрвити, разбити* (исп. Тошовић 2009: 82), захтевају да се дефиниција дистрибутивности преиспита.

Тошовић полази од исцрпне дефиниције Р. Симеона, који дистрибутивне глаголе одређује овако: „naziv za takve prelazne, neprelazne i refleksivne glagole koji, složeni s distributivnim predmecima, znače da se radnja ne izvršuje samo na jednom objektu ili na malo njih, već na mnogima, tj. da glagolska radnja obuhvaća više objekata i da se vrši na svakom od njih ponaosob, i to obično po redu, od prvog do poslednjeg; kao neprelazni i refleksivni pokazuju da subjekat radnje nije samo jedan ili malo njih nego ih je više, od kojih svaki posebice vrši čitavu radnju simultano sa svim drugim subjektima (ili da se radnja vrši na svakom od njih posebno) npr. isporazboljevati se“ (Симеон 1969: 253). Сажетију варијанту ове дефиниције налазимо и код Бабића (2002: 540, 544) и Клајна (2002: 256, 266), који дистрибутивношћу сматрају вршење радње на већем броју објеката или вршење радње од већег броја субјеката. Размотримо мало детаљније Симеоново одређење. Видимо да оно садржи идеју о етапности дистрибутивног догађаја, додуше уз ограду да је реч о типичним случајевима. Поред тога, Симеон наводи да субјекатска дистрибутивност подразумева симултаност. Глагол којим се то илуструје, ипак, не оправдава такав став – исказ *Сви из наше групе су се испоразбољевали* може бити интерпретиран и као збир симултаних ситуација и као низ хронолошки устројених истоврсних ситуација. И Дики (2001: 110), пишући о дистрибутивима са префиксом *по-* у српском и хрватском језику наводи да дистрибутиви могу имати, начелно, три интерпретације: 1. етапну; 2. симултану; 3. неуређену (не симултано али не ни етапно организовану у целини).

Видели смо да дефиниција дистрибутивности мора садржати и семантичка и творбено-морфолошка одређења, али и да не сме ни у једном ни у другом погледу бити преуска. Инсистирање на формалном критеријуму имперфективне основе са префиксом, испушта из вида дистрибутиве као *похапсити, повадити, избацати*. Поред тога, инсистирање на етапном хронолошком устројству објекатских или симултаности субјекатских дистрибутива, сужава реалне интерпретативне могућности исказа са дистрибутивним глаголом. Имајући све то у виду, дистрибутиве, као тип глаголског значења, можемо одредити као сложени, збирни догађај који је рашчлањив на истоврсне спацијално дистанциране једноставне ситуације именоване творбеном базом, при чему темпорално устројство тих ситуација није дефинисано самим дистрибутивним глаголом (па се оно спецификује у синтаксичком контексту или

⁴ Анализирајући метафоричка значења глаголског префикса *пре-*, ми нисмо пронашли да овај префикс може бити дистрибутиван (в. Миљковић 2015).

се једноставно ослања на наше опште знање о свету). Овакво одређење, рекли бисмо, у дистрибутивну семантику не учитава додатне информације, и омогућава прецизније раздвајање дистрибутивности од других глаголских значења која подразумевају постојање више истоврсних објеката (рецимо – ситуација дивергенције и конвергенције). Притом, спацијална дистанцираност појединачних реализација разликује дистрибутивност од итеративности, која почива на њиховом темпоралном дистанцирању.

Дивергентни догађај може али не мора бити и дистрибутиван – само онда када га је могуће разложити на појединачне истоврсне ситуације (без обзира јесу ли оне узастопне или симултане), реч је о дистрибутивној дивергенцији, као у примерима *развићи се, разлетети се, раселити* (сваки трајктор понаособ *иде, лети*, или је у процесу *сељења*). Има глагола дивергенцијске семантике код којих, и поред тога што је резултат збирног карактера, дистрибутивно рашчлањивање није могуће јер се радња дешава над самом целином а не над појединачним деловима, као у примеру *разбити* (рецимо, *вазу*), *раздробити*, *размрвити*. Слично је и са глаголима конвергенцијског значења. Чињеница да они подразумевају постојање више истоврсних ентитета, што се може очитовати и у плуралном облику одговарајућег аргумента (нпр. *сакупити све купоне, нанизати бисере, завезати пертле*) није довољна да бисмо их сматрали дистрибутивима. Имперфективне базе ових глагола и саме подразумевају несингуларни ентитет, што значи да се њима именована радња не дистрибуира на појединачне објекте јер се она једино и може вршити над збиром (не може се *низати један бисер*, а *везати канап* подразумева, заправо, *везати два различита краја канапа*).

Пажњу захтева и разматрање односа дистрибутивности и кумулативности. Кумулативима сматрамо глаголе као *набрати, накуповати, напећи*, који се у литератури обично одређују као *сативни* и дефинишу формулом „извршити радњу у довољној мери“ (в. Клајн 2002: 258). Кумулативност је слична дистрибутивности по томе што подразумева постојање плуралног аргумента. Ипак, док је дистрибутивност сконцентрисана на информацију о збиру спацијално одељених реализација исте радње, кумулативност је усмерена ка збирном резултату. Та семантичка разлика видљива је и на синтаксичком плану – прелазни дистрибутиви се допуњују искључиво акузативом (*поотварати прозоре*), а кумулативи на тој позицији могу имати и партитивни генитив (*набрати цвеће / цвећа : #поотварати прозора*).

Предложена дефиниција дистрибутивности обухвата и глаголе као *изуједати, испечатирати, изљубити* и сл., код којих је радња именована основом извршена више пута тако да је њоме дифузно обухваћена одређена површина. Овакви глаголи се, очигледно, разликују по свом синтаксичком карактеру од глагола као *поотварати*, који захтевају плурални објекат: *испечатирати документ – поотварати прозоре / #прозор*. Дистрибутиви као *испечатирати* треба нагласити, могу учествовати у конструисању мултипликативног догађаја (*Испечатирао је документ* подразумева не само спацијално, већ и

хронолошки одељене ситуације печатрања). Множински субјекат пак може оставити простора и за симултану интерпретацију (*Испечатали су документ* „у исто време, свако својим печатом“). У том смислу, и оваква – назовимо је *утурашња* – дистрибутивност показује развојну неутралност – тип ситуационог развоја није део самог дистрибутивног значења.

2. Дистрибутивни глаголски префикси из когнитивнолингвистичког угла

Видели смо да се у литератури као дистрибутивни глаголски префикси у српском и хрватском језику најчешће наводе *из-* и *по-*, а уз њих се понекад помиње и дистрибутивно *раз-*. У наставку рада питање мотивисаности дистрибутивног значења поменутих префикса покушаћемо да осветлимо из когнитивнолингвистичког угла.

Принцип извођења апстрактнијих образаца из образаца једноставног чулног искуства, који је својствен когнитивнолингвистичком разумевању језика, налазимо још у чувеном раду И. Грицкат, објављеном десетак година пре заснивања когнитивне лингвистике. Реч је о чланку „Префиксација као средство граматичке (чисте) перфективизације“, из 1966 – 67. године, у коме ауторка на српскохрватској језичкој грађи, могли бисмо рећи – визионарски, разматра могућности гранања значења глаголских префикса од конкретно-физичких ка апстрактно-граматичким. Рад, како то и сама ауторка наводи, није тежио дескриптивној исцрпности, тако да су многобројне значењске нијансе остале непоменуте, али је његов значај велики у домену артикулисања основне идеје о функционисању глаголске префиксације. Грицкат, нажалост, дистрибутивност помиње тек овлаш, и то само као једно од апстрактнијих значења префикса *по-* (Грицкат 1966 – 1967: 211).

Дистрибутивним глаголима у српском и хрватском из угла когнитивне граматике бавио се С. Дики (2001). Овај аутор је, заправо, анализирао само дистрибутиве са префиксом *по-*, примећујући тенденцију да се они интерпретирају етапно, иако, начелно, могу имати и симултану и темпорално неуређену интерпретацију. Ту тенденцију ка темпоралној дистрибутивности (нпр. *попалити* „спалити једно за другим“) Дики је објаснио као последицу етапног скенирања. Ми ћемо дистрибутивним глаголима прићи из нешто другачијег угла, а у разматрање ћемо укључити и дистрибутиве са другим префиксима.

У савременој когнитивној лингвистици данас је општепозната разлика између тзв. *сликовног* и *одазивног* садржаја. Ова разлика, која је уткана у темеље Грејдијеве теорије примарних метафора, једна је од манифестација когнитивнолингвистичке идеје о примарности чулног искуства. Човек је, наиме, као телесно биће предодређен да свет сазнаје чулним путем, а из тог непосредног, директног откривања стварности израста читав спектар наших натчулних сазнања. Та когнитивна усмереност од чулног ка натчулном рефлектује се и у човековом језику. Најочигледнији примери су Грејдијеве

примарне метафоре⁵, које су, заправо, метафоричко коришћење искуствено мотивисаних веза између чулних и натчулних појмова. Једна од таквих метафора је, рецимо, БИТНО ЈЕ ВЕЛИКО, коју илуструју искази као *Сутра је велики дан!*, у којима се придевом који се примарно везује за визуелни доживљај активира идеја о апстрактној, невизуелној битности. Према Грејдијевој теорији, чулни појам ВЕЛИКО, који има сликовни садржај, често је коактивиран са несликовним појмом БИТНО, који има одазивни садржај. Та коактивација, коју Грејди описује конструишући тзв. *примарне сцене* – једноставне искуствене схеме, когнитивна је основа за успостављање примарне метафоре, која, заправо, представља активирање одазивног садржаја посредством језичких елемената који директно активирају сликовни садржај. Ако имамо у виду да се дериватолози слажу у погледу примарности просторних значења глаголских префикса⁶, овакав приступ опису и објашњењу префиксалне семантике чини се посве прихватљивим.

Дистрибутивност је очигледан пример апстрактног, натчулног обрасца, који, као такав, има одазивни садржај. Чињеница да је дистрибутивно значење повезано са одређеним глаголским префиксима, у том смислу, могла би указивати на полазни сликовни садржај, односно на дубоко укорееуену примарнометафоричку везу. Наш задатак је, стога, да покушамо да објаснимо како су одговарајућа чулна искуства постала приступни когнитивни канали ка дистрибутивности, као натчулном сазнњу.

Пођимо од гл. префикса *по-* који се у србистици и кроатистици најчешће наводи када се говори о дистрибутивности. У физичком домену овај гл. префикс може означавати образац УЗРОКОВАТИ ДА РАДЊОМ БУДЕ ОБУХВАЋЕНА ОДРЕЂЕНА ПОВРШИНА. Такав образац би подразумевао неколико актаната: агенса, контактни ентитет и обухваћену површину. Глаголе са префиксом *по-* који припадају домену физичке стварности могли бисмо поделити у неколико група на основу тога коју релацију таквог чулног обрасца фокусирају. То може бити релација агенс – контактни ентитет (*погурати некога, повући некога*)⁷, али и релација агенс – обухваћена површина (*почешати некога, помазити неког, погазити нешто, почистити собу, пофарбати даску*)⁸. Неки глаголи могу

⁵ Грејдијева теорија је настала у другој половини деведесетих и директно је израсла из Џонсонове и Лејкофове теорије појмовних метафора. Џонсон и Лејкоф су је прихватили, интегришући је са налазима других истраживача у тзв. обједињену теорију метафоре (в. Лејкоф, Џонсон 1999; Грејди 2005; Еванс и Грин 2006).

⁶ И Белић (2000) у својим универзитетским предавањима о грађењу речи, првобитно штампаним 1949. године, као и Стевановић (1970) у првом тому своје граматике, говоре о подударану основних просторних значења префикса и предлога. Исту идеју налазимо и код Клјана (2002).

⁷ Обухваћена површина, која не мора бити синтаксички видљива, присутна је у представи активираној језичком конструкцијом. Погурао га је подразумева и постојање подлоге по којој се погурани објекат креће.

⁸ Контактни ентитет најчешће није синтаксички видљив, а на појмовном плану на његовом месту обично не налазимо типични, физички објекат или материју, већ апстрактни ентитет

имати обе граматичке реализације, што се очитује у варирању акузативног конституента: *попрскати боју по зиду* (боја је контактни ентитет), *попрскати зид бојом* (зид је обухваћена површина), *полити воду по нечему* – *полити нешто водом*, *посејати семе по пољу* – *посејати поље*. Нама су посебно значајни управо они глаголи код којих је контактни ентитет материја јер између материје и збирних ентитета постоји појмовна веза. Материја је, наиме, често и збирни ентитет – хоћемо ли шећер видети као материју или као велики скуп малих, оделитих кристала зависи од тога да ли се одлучујемо за макро или микро фокус. Другим речима, исти перцептивни утисак често можемо категоризовати и као МАТЕРИЈУ и као ЗБИР. У том светлу, постаје јасно да је номинативно–акузативна веза у обрасцу који налазимо код недистрибутивних глагола као *попрскати боју по зиду* могућа когнитивна база за развијање дистрибутивног обрасца. Појмовна веза између МАТЕРИЈЕ (као појма са чулном садржином) и ЗБИРНОГ ЕНТИТЕТА (као појма са одазивним садржајем) омогућава генерализацију МАТЕРИЈА > ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ, која чулни образац обухватања површине трансформише у дистрибутивни. Овакви дистрибутиви, будући да је дистрибуент развијен из материје коју агенс од себе упућује ка некој површини, често садрже и компоненту аблативности: *побацати предмете* (они су ван директног домашаја агенса), *поудати кћери* (оне више нису у заједници са агенсом), *поженити синове* (они више нису у заједници са агенсом).

Бројнији су *по*-дистрибутиви код којих је дистрибуент развијен из обухваћене површине. И генерализација ПОВРШИНА > ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ искуствено је утемељена – простор прекривен камењем, на пример, можемо видети и као површину и као збир камења. У основи ових дистрибутива налази се, дакле, образац који фокусира однос агенс – обухваћена површина (видљив, рецимо, у недистрибутиву *почистити собу*). Неки глаголи својом акузативном алтернацијом управо потврђују појмовни прелаз са ПОВРШИНЕ на ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ: *почупати башту* = *биљке у башти*, *побрати воћњак* = *воћке*, *поткрепати виноград* = *стабла винове лозе*. У свом основном значењу ови глаголи не морају бити дистрибутивни (*почупати биљку*) – али стављањем именице која означава површину која садржи збир истоврсних ентитета у акузативну позицију, они добијају значење унутрашњих дистрибутива. Треба нагласити да је у таквим примерима реч о коактивираниости површине и збирног ентитета – ПОВРШИНА, дакле, није ишчезла из представе коју активирају ти глаголи. Контактни ентитет је, пак, сведен на силу којом агенс модификује површину/збир. Другачији су дистрибутиви као *поотварати прозоре*, *похапсити лопове*, *повадити предмете*, *поубеђивати саговорнике*, *потаманити бубе* и сл., код којих је површина апстрахована до збирног ентитета који је модификован агенсовом физичком или когнитивном силом.

као што је ДОДИР (почешати, помиловати неког – чешањем, мажењем распростиремо ДОДИР по нечијој кожи), ЕМОЦИЈА (постидети неког), БОЈА (посивети нешто), ВИДЉИВИ ТРАГ – СВОЈСТВО (почитсити – својство чистоће, погребати – огреботине).

Субјекатски дистрибутиви као *поустајати, поседати, поцркати, поумирати, поразбољевати се* и сл. могу се довести у везу са недистрибутивним глаголима промене стања као *поплавети, помодрети, поплашити се*, у чијој је актантској структури доживљавач, заправо, сама површина, па се дистрибутивни образац и ту може извести генерализацијом површина > збирни ЕНТИТЕТ.

Глаголски префикс *из-* одговара чулном искуству екслокализације, које подразумева постојање агенса, екслоцираног објекта (екслоката), аблативног садржатеља и спољашњег оријентира. Међу глаголима физичке екслокације лако се уочава неколико група према томе које су релације тог општег обрасца фокусиране: *извадити* (агенс – екслоцирани објекат), *испразнити* (агенс – аблативни садржатељ), *испрскати* (агенс – спољашњи оријентир). Наша је претпоставка да се и код овог префикса дистрибутивност развија поменутим двама генерализацијама МАТЕРИЈА > збирни ЕНТИТЕТ и ПОВРШИНА > збирни ЕНТИТЕТ. Недистрибутивни глаголи као *излити нешто* илуструју први поменути образац у коме је екслоцирани објекат материја. Такав образац је погодан за развијање дистрибутивности актуализацијског типа – екслоцирана материја (основа за развијање дистрибуента) екслокацијом постаје актуелна у агенсовом физичком простору (оно што се *излије* постаје видљиво, доступно чулима и/или манипулацији). Дистрибутиви актуализацијског типа били би: *изотимати предмете, испозајмљивати књиге од пријатеља, икупити све комшије* („сакупити, окупити их на једно место“) и сл. Са друге стране, екслоцирана материја може бити и дезактуализована из агенсовог чулно простора, што илуструју екслокативи *испити вино (испијено вино више не видимо и не можемо пити)* или *истрошити шећер*. Генерализацијом МАТЕРИЈА > збирни ЕНТИТЕТ наспрам тог обрасца добија се образац дезактуализацијских дистрибутива: *изудати кћери, иженити синове, испозајмљивати све своје књиге, исплаћати све рате, испоклањати све поклоне* и сл.

И код *из-*глагола највећи број дистрибутива илуструје образац настао генерализацијом ПОВРШИНА > збирни ЕНТИТЕТ. База за ову генерализацију јесте образац инлокативне екслокализације, чији је типични недистрибутивни представник *испрскати зид бојом* (*зид* је спољашњи оријентир, *боја* екслоцирана физичка материја). Актантска структура глагола инлокативне екслокализације подложна је мутацијама, па тако екслоцирана физичка материја може бити сведена на агенсову намеру и видљиви дифузни траг, као у неким недистрибутивним примерима: *истетовирати леђа* (*леђа* су оријентир, *идеја* о тетоважи и тетоважа – мутирани екслокат и његов траг), *исцртати зид* (*зид* је спољашњи оријентир, *идеја* о цртежу и реализовани цртеж – мутирани екслокат и његов траг), па чак и на апстрактни, доживљени траг, као у следећим недистрибутивним случајевима: *изгрдити неког* (*неко* је спољашњи оријентир, *НАМЕРА* да се неко грди и изазвано осећање – мутирани екслокат и његов траг), *испрепадати неког* (*неко* је спољашњи оријентир, *НАМЕРА* да се неко препадне и изазвано осећање страха – мутирани екслокат и његов траг), *ис-*

тренирати неког (неко је спољашњи оријентир, а НАМЕРА да се неко тренира и својство изазвано тренирањем – мутирани екслокат и његов траг). Дистрибутиви као *изотварати прозоре, испробијати врата, избарати чуњеве* такође припадају глаголима са мутираним ексломатом (овде би се ексломатом могла сматрати НАМЕРА удружена са силом којом агенс дела), а од њих се разликују по одсуству правог спољашњег оријентира, који је генерализацијом површина > збирни ЕНТИТЕТ постао дистрибуент. Нешто су другачији унутрашњи дистрибутиви као *изуједати, исавијати, изломити*. Код њих је површина очувана у актантској структури, због чега се на акузативном месту уочава сингуларни конституент: *изуједати неког, исавијати шипку, изломити грану*. Збирни ентитет није директно синтаксички видљив, а на појмовном плану то су трагови мутираног екслоката (који је и овде агенсова НАМЕРА и СИЛА којом дела) – уједи, савијена места, преломи и сл. Може се, дакле, уочити да је дистрибутивност у таквом обрасцу настала генерализацијом дифузни ТРАГ МАТЕРИЈЕ > збирни ЕНТИТЕТ. Слични су им и дистрибутиви као *изљубити, изударати, ишамарати*, код којих дистрибуент не мора бити визуелно опазив већ је то контактни гест који изазива пријатан или непријатан осет (пољупци, ударци, шамари и сл.). И код глагола као *изуједати* и код гл. као *изљубити* индиректни синтаксички траг збирног ентитета може се уочити у субјекту, када је он у множини: *Комарци су ме изуједали*.

Непрелазни дистрибутиви са префиксом *из-*, као *изгинути*, могу се објаснити исто као одговарајући дистрибутиви са префиксом *по-*. И њих можемо довести у везу са глаголима аутомодификације, као *избледети*, чији је субјекат на појмовном плану, заправо, аблативни садржатељ (изгубљена боја је, у наведеном примеру – екслокат). Генерализацијом површина > збирни ЕНТИТЕТ на субјекатску позицију уместо аблативног садржатеља доспева дистрибуент.

Пронађен је невелик број дистрибутива са префиксом *раз-*, као што су: *разбацати ствари, разудати кћери, раженисти синове, распродати све књиге, распустити ђаке, разлепити огласе по граду, раздувати перје, развешати одећу по жици, разлупати врата (на више места), разлетети се, разићи се, разјурити се*. Видимо да је реч о дистрибутивно-дивергентним глаголима. Образац дивергенције би подразумевао две основне улоге: извор силе и површину по којој сила дивергентно дела. Јасно је да се у основи извођења дистрибутивног обрасца из искуства физичке дивергенције налази генерализација површина > збирни ЕНТИТЕТ. Поред тога што је површина понекад заиста у исто време и збирни ентитет, мотивација за ову генерализацију се може тражити и у чињеници да се на почетку и на крају дивергентног догађаја исти ентитет појављује у различитим облицима – као површина на коју дејствује сила, на почетку, и као збир распарчаних делова, на крају (што илуструје, рецимо, недистрибутивни глагол *разбити*). Видимо да субјекатски дистрибутиви као *разлетети се* имају рефлексивни облик, што потврђује да је и код њих реч о генерализацији површина > збирни ЕНТИТЕТ (*се* указује на референцијалну изједначеност извора силе и површине која трпи силу, као, рецимо, код недистрибутива *разнети се*).

3. Напомене о лексикографској обради дистрибутива

Преглед лексикографских дефиниција у Речнику САНУ (РСАНУ), Речнику српскохрватског књижевног језика (РМС) и Хрватском енциклопедијском рјечнику (ХЕР) показао је да се дистрибутивно значење не дефинише увек директним указивањем на постојање више субјеката или објеката.⁹ Без тежње ка исцрпном опису лексикографских поступака, овде ћемо пажњу скренути на два индиректна начина дефинисања дистрибутивног значења и размотрићемо оправданост таквих поступака.

Као што је и Дики (2001) приметио, консултујући, додуше, само Анићев Рјечник хрватског језика из 1991, постоји тенденција да се дистрибутиви дефинишу позивањем на узастопност. Маркер таквих дефиниција је прилог *редом* или конструкције *један за другим*, *један по један* и сл., рецимо: *попаковати* „редом, једно по једно спаковати“ (РМС), *изотпуштати* „све редом отпустити, одстранити из службе, са положаја“ (РСАНУ), *испотписивати* „потписати (се) сви редом, потписати (се) сви један за другим“ (ХЕР), *повадити* „редом изводити, једно по једно“ (РМС), „све редом извадити“ (ХЕР), *побацати* „бацити једно за другим“ (РМС), „све редом бацити“ (ХЕР). Већ смо напоменули да дистрибутивност, сама по себи, не подразумева ни етапност ни сумултаност, а да се се та темпорална уређења успостављају на основу синтаксичког окружења, али и нашег знања о свету. Понекад – питање да ли су појединачне реализације дистрибутивне радње биле симултане или узастопне није ни битно. Ако исказом *Деца су се испотписивала по табли* желимо да пажњу скренемо на то да је табла испуњена дечијим потписима, недоумица да ли су сва деца одједном написала своје име или су то чинила узастопно или је по среди пак делимично симултана а делимично узастопна реализација, потпуно је ирелевантна. Поред тога, темпорално устројство догађаја често се разрешава тек у ширем, текстуалном контексту. Погледајмо, рецимо, исказ са неодређеним темпоралним развојем *Шеф их је све изотпуштао*. Ако се сцена додатно разради исказом *Позвао их је у канцеларију и саопштио им да од сутра не раде*, јасно је да је вероватно реч о симултаном дистрибутиву. Међутим, елаборација може бити и другачија: *Позивао их је једног по једног у своју канцеларију*, па је сада по среди етапни дистрибутив. У том смислу, лексикографска дефиниција глагола не би требало да садржи информације које ни на нивоу самог исказа не морају бити јасно одређене.

Унутрашњи дистрибутиви се често дефинишу потпуним или делимичним ослањањем на мултипликативност, као: *иштинати* „уштинути на више

⁹ Директно указивање подразумевало би помињање збирног ентитета у самој дефиницији, рецимо: *иженити* „оженити више особа“ (РСАНУ). Под директно указивање на дистрибутивност можемо убројити и дефиниције као *разбацати* „расути бацајући, бацити на разне стране“ (РСАНУ) – иако објекат-дистрибуент није исказан (више тога или разне ствари), дистрибутивна семантика одредбе правца то успешно надомешћује.

места или више пута“ (РСАНУ), „много пута уштипнути“ (ХЕР), *изљубити*, „пољубити много пута, наљубити“ (РСАНУ), „пољубити више пута“ (ХЕР), *изударати*, „ударити много пута; истући, изубијати“ (ХЕР). Ипак, сетимо се да са множинским субјектом и ови глаголи могу добити неодређени темпорални развој, као, рецимо, у примеру из РСАНУ: *бегови ... гледају да их иштипају ваљано* (дистрибутивност је, вероватно, делимично симултана, а делимично мултипликативна). У том смислу, дефиниција која инсистира на мултипликативности показује се недовољно прецизном. У први план би ипак требало ставити спацијалну дистрибутивност, која се обично обележава одредбом *на више места*. Додуше, понекад је сам глагол такав да би дефиниција тог типа изгледала чудно, рецимо *ишамарати* не бисмо могли одредити као „ошамарити на више места“. У таквим случајевима заиста је прикладнија мултипликативно доређење „ошамарити више пута“, које и налазимо у РСАНУ, а можда би се још прикладнијом могла сматрати дефиниција као „обасути шамарима“, која поред мултипликативности успева да ухвати и спацијално-дистрибутивну димензију значења.

4. Закључак

Наше разматрање префиксираних глаголских дистрибутива показало је да се у српском и хрватском језику дистрибутивно значење остварује како посредством префикса *по-* и *из-*, тако и посредством префикса *раз-*. Размотрили смо и оправданост повезивања дистрибутивног значења са одређеним типом хронолошког устројства догађаја, закључивши да је дистрибутивност, сама по себи, хронолошки неутрална. Посебно смо се бавили питањем могуће когнитивне мотивисаности дистрибутивних значења поменутих префикса, указујући на то да се дистрибутивност могла развити генерализацијама над чулним искуствима која се тим префиксима примарно означавају. Реч је о генерализацијама МАТЕРИЈА > ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ, ПОВРШИНА > ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ и ДИФУЗНИ ТРАГ МАТЕРИЈЕ > ЗБИРНИ ЕНТИТЕТ, које омогућавају да се из чулних образаца изведу апстрактнији обрасци дистрибутивних догађаја. Пажњу смо скренули и на неколико индиректних начина дефинисања дистрибутива у српској и хрватској лексикографској пракси, указујући на презасићеност или недовољну прецизност таквих типова речничких дефиниција.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 2000:** Белић, А. *Универзитетска предавања из савременог српскохрватског језика*. Београд: ЗУНС, 2000.
- Бабић 2002:** Babić, S. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2002.
- Грејди 2005:** Grady, J. Primary metaphors as inputs to conceptual integration. – *Journal of Pragmatics*, 2005, No 37/10, p. 1595 – 1614.

- Грицкат 1966 – 1967:** Грицкат, И. Префиксација као средство граматичке (чисте) перфективизације. – *Јужнословенски филолог*, 1966 – 1967, № 1 – 2, с. 185 – 224.
- Грубор 1953:** Грубор, Ђ. *Аспектна значења*. Загреб: Матица Хрватска, 1953.
- Дики 2001:** Dickey, S. Distributive Verbs in Serbian and Croatian. – In: *Of All the Slavs My Favorites: In Honor of Howard I. Anderson. Indiana Slavic Studies 12*, 2001, p. 103 – 115.
- Еванс, Грин 2006:** Evans, V. & Green, M. *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006.
- Клајн 2002:** Клајн, И. *Творба речи у савременом српском језику, први део*. Београд, Нови Сад: ЗУНС, Матица Српска, Институт за српски језик САНУ, 2002.
- Лејкоф, Џонсон 1999:** Lakoff, G. & Johnson, M. *Philosophy in the Flesh*. New York: Basic Books, 1999.
- Миљковић 2015:** Миљковић, В. Префиксација и метафоричка појмовна интеграција на примеру глаголског префикса *пре-*. – У: *Савремена проучавања језика и књижевности*, 6/1, 2015, с. 137 – 152.
- Симеон 1969:** Simeon, R. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska, 1969.
- Станојевић, Ашић 2006:** Stanojević, V. i Ašić, T. O načinima obeležavanja distributivne i kolektivne interpretacije pluralnih nominalnih sintagmi. – *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 2006, № 49, s. 7 – 20.
- Стевановић 1970:** Стевановић, М. *Савремени српскохрватски језик I*. Београд: Научна књига, 1970.
- Тошовић 2009:** Тошовић, Б. *Способы глагольного действия в сербском, хорватском и бошнячком языках*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2009.

РЕЧНИЦИ

- РМС:** *Речник српскохрватског књижевног језика*. Нови Сад: Матица српска, 1967 – 1976.
- РСАНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Београд: САНУ.
- ХЕР:** *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber, 2003.